

FLOR DE CARD

SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Revista Sant Joan
Princesa, 24
07240 Sant Joan

SEPTEMBRE DE 1992 * N° 189

1892 • 1992

CENTENARI
AJUNTAMENT DE SANT LLORENÇ DES CARDASSAR

Crisi?

Tant des dels governs que administren els nostres recursos com des dels mitjans de comunicació ens estan bombardejant constament amb la paraula **crisi**, com si dubtassin que és el mot que millor resumeix aquest any que acaba i que en el seu començament no s'hi havia posat per tant. Però, ¿és tant com diuen o potser hi hagi amagat un intent de culpar la crisi mundial d'un mal maneig de l'economia local, sigui autonòmica o central?

Si entenem per crisi la pertorbació de l'activitat econòmica per raons inherents al seu funcionament, i aquestes raons, bàsicament, provenen d'una insuficiència de demanda per a absorbir tota la producció, se'ns planteja el dubte de si en realitat estam immersos dins una crisi econòmica o si del que es tracta és de l'angoixa que ens produeix haver de rebaixar el nostre nivell de vida perquè el que dúiem fins ara estava pardamunt les nostres possibilitats.

Que hi ha més pocs dobbers és evident. La nostra economia prové majoritàriament del turisme, i enguany ha estat un mal any: mal temps fins ben entrat el juliol, vagues importants a Alemanya i Espanya, descens de les reserves d'anglesos i alemanys -uns perquè la seva economia no va tan bé com voldrien i els altres perquè s'han hagut de fer càrrec dels seus germans de l'est-, Expo, Olimpíades... tot ha contribuït a posar rebaixar el llistó i fer-nos posar els peus enterra. I ja se sap que és tan fàcil pujar el nivell de vida quan les coses van bé com difícil tornar enrera quan la bossa no dona per més.

I si aquesta manca de dobbers s'hagués acabat el 31 de desembre ens podríem donar per ben satisfets, perquè les perspectives de cara al 93 no són de lo més encoratjadores. Ens espera un any on ja ha començat la lliure circulació de mercaderies entre els països d'Europa i abans de l'estiu començarà la de persones, situació que ens afectarà de valent. Som dels qui pensen que la unió amb la resta d'Europa és imprescindible, ja que l'única manera d'enfrontar-nos amb les economies japonesa i americana es basa en la unió europea, però també sabem que aquesta unió ens suposarà molts sacrificis que només podrem superar si estam convençuts que darrera la maror sempre ve una bonança.

En definitiva, paciència i coratge, encara que hàgim de donar una passa enrera per poder prendre fua de cara al futur. Molts d'anys.

Flor de Card

Revista d'informació general de Sant Llorenç des Cardassar (Mallorca).

Adreça: carrer de Sant Llorenç, 36

Telèfon: 569119

Publicitat: Maria Galmés * Telèfon: 569509

Desembre de 1992

Número 189

Edita: Centre Cultural Card

Imprimeix: *Apóstol y Civilizador* (Petra)

Dipòsit legal: 765-1973

Director: Josep Cortès i Servera

Consell de Redacció: Felip Forteza
Maria Galmés
Guillem Quina
Joan Santandreu
Guillem Soler

Col.laboren

Josep Cortès	Faraons	Portada
	Tal dia com avui	3
	Índex de 1992	12
	Espipellades	14
	Onofre Soler	21
	Actes públics	24
Guillem Pont	Gent de la nostra gent	4
Sol, i de dol	Batec	6
	Entrevista a Antoni Genovart	10
PSM	Fems	8
Jaume Galmés	Passió malaurada	9
Ramon Rosselló	Història	15
Ignasi Umbert	Anàlisi del 92	16
Pere J. Santandreu	Un conte	17
Projectes S.A.	Llet de cabra	17
Mateu Morro	Residus sòlids	18
Josep Cerdà	La llum de Nadal	19
Xesc Umbert	El temps de novembre	20
Maria Galmés	Si lleu...	22
	Demografia	22
	Índex de 1992	12
	Comptabilitat	
Antoni Aulí	Bàsquet	23
Pere Galmés	Poesia	22
Isabel Nicolau	Distribució	

No volem la macropresó a Mallorca

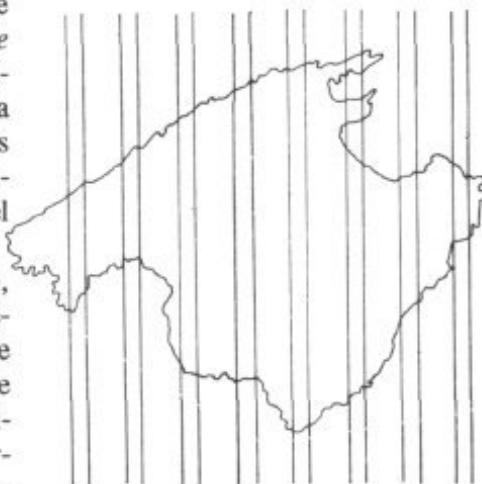
El pla directori de construcció de centres penitenciaris del *Ministerio de Justicia* de l'Estat preveu la construcció d'una macropresó a Mallorca. La ubicació d'aquesta presó encara és una incògnita malgrat ja s'hagin apuntat algunes possibilitats a la zona del raiguer i a Palma.

La macropresó és una ciutat presó, ja que és el conjunt de 14 minipresons de 68 presos -enrevoltades de parets de 4 metres d'altitud- a més de tot un conjunt de serveis -minihospital, edifici cultural, edificis de serveis, piscina coberta, polisportiu cobert etc.- que precisa d'unes 40 hectàries de terreny pla i sense cotes apropiades, amb una necessitat d'aigua de 36 tones/hora. Tindrà una cabuda de 950 reclusos, la qual cosa contradiu la Llei General Penitenciària (1979) i les recomanacions del Consell d'Europa, que xifren la cabuda màxima en 350.

La construcció d'aquesta ciutat presó a la vora de qualsevol poble mallorquí suposa un greu impacte i irreparable dany: impacte ambiental degut a l'elevat nombre d'hectàries en zona plana que necessita, i a la torre de vigilància de 40 metres; impacte econòmic, destrucció de zones de conreus i influència sobre altres sectors; impacte social, degut a la possible instal·lació d'uns 600 funcionaris -amb les seves famílies- al mateix poble, que capgirarien la seva vida quotidiana i que aquest no podria assimilar, creant-se una situació de conflicte. Impacte social que no es produeix a una ciutat.

La ciutat presó tindrà molt més serveis que qualsevol poble de la part forana mallorquina, i això no és just.

La presó de Palma -ara en diuen Centre Penitenciari- té uns 625 reclusos quan la seva cabuda es sols de 400. Possiblement ha quedat petita, però al mateix temps està saturada de

presos preventius -en espera de judici-. S'ha de cercar una solució, que pot radicar en l'ampliació de l'actual -hi ha terrenys suficients als seus voltants prevists d'ús penitenciari al Pla General d'Ordenació Urbanística de Palma-, agilitzar els processos judicials, reformar penes i condemnes.

L'actual presó està a una zona de desenvolupament urbanístic per habitatges, la requalificació de zona de serveis penitenciaris a zona urbanitzable dispararia el valor econòmic dels terrenys. Ens trobam davant una nova operació especulativa? Què hi ha al capdavant del Pla directori?

Els experts en presons i juristes opinen que la presó és una escola de delinqüents i un destrossar a la persona que no ho és, que la macropresó sols és rentable econòmicament, que no va totalment encaminada a la reinserció del delinqüent i en detriment de l'atenció al reclus i que calen solucions més humanitzades i penes alternatives com: arrestament de cap de setmana règim obert, pisos d'acollida, treballs útils a la comunitat i de reseriment a les víctimes del delictes.

És evident que la macropresó no és una necessitat social, que no és una solució. Però cal trobar una

solució a l'augment de la delinqüència realitzada per persones en serioses dificultats personals i socials, en una societat cada cop més competitiva i insolidària. Cal anar al bressó del problema d'evitar l'aparició de delinqüents: campanyes de prevenció, ajuts a famílies problemàtiques -amb membres presos-, de promoció sociolaboral de joves en dificultats, reinserció del reclus, reforma del codi penal -canvi cap a penes comunitàries-, agilitzar els processos judicials -és a dir, dotar l'administració de justícia dels recursos que precisa-.

La solució de la macropresó és la més fàcil i que permet més guanys econòmics, però està buida de contingut humà, buida i enfora del problema que pretén solventar.

I és ben clar i evident, no volem la macropresó a Mallorca.

Tal dia com avui

ARA FA 85 ANYS

* Que es va crear la caixa rural Gent Cardessana.

* Que s'instal·là el primer cinematògraf en el poble.

ARA FA 20 ANYS

* Que alguns membres del Club Card organitzaren la primera missa cantada pels joves, creant l'embrió de l'actual cor parroquial.

ARA FA 10 ANYS

* Que obrí les portes el local que l'església destina als jubilats.

* Que feren cabo en Pere Mas.

* Que s'inaugurà S'Estel.

* Que morí don Francesc Ramis, el qui fou secretari de l'Ajuntament durant prop de 40 anys.

ARA FA 5 ANYS

* Que l'Ajuntament va comprar Ca Ses Monges.

Josep Cortès

En Pere Santandreu (de Sa Central)

A vegades passa. Ho porta la vida de poble.

Resulta que a vegades es té interioritzada la fesomia d'una determinada persona de la qual, si fa no fa, en coneixes el nom, el malnom, el lloc on viu, amb qui és casat, quina és la seva feina i les seves curolles...

En definitiva, se sap qui és. Per tot allò que un ha vist, ha tractat, o ha sentit contar.

Ens coneixem perquè som llorentins i fa temps que trepitjam els mateixos carrers i quasi sempre ens veiem en un context determinat.

Però resulta que un dia, ens topam en un altre context i, gairebé sense voler, et fixes amb els cabells, amb les celles, amb la pell, amb la mirada, amb la cadència de la parla... i te n'adones que aquella imatge interioritzada era falsa. Hi havia tot un munt de matisos que havien passat per alt.

Redescobreixes una persona.

Cosa semblant em va passar, no fa gaire anys -en un restaurant i en el sopar d'aniversari de Flor de Card- amb en Pere Treufoc o de Sa Central.

Feia anys, molts, que el coneixia. De quan em venia o em recollia, en el portal, les entrades del cinema Ideal (*D'allà baix* que en deïem). Baixet, de cara rodona i semblant alegre, juntament amb uns quants més portava la curolla del cinema a la sang. Ni

negoci ni punyemes ni res -un sopar a la temporada?- ...el simple, i de cada dia més estrany, fer per plaer.

Aleshores no sabia com es guanyava la vida; simplement havia sentit contar que havia tingut alguns accidents amb el cotxe venint de festejar de Ciutat. El tenia solament situat rondant quefers del cinema.

Anys després el vaig veure al vo-

lant d'un camió Barreiros verd o manejant les palanques d'una pala groga de marca difícil i llarga, japonesa.

Una escomesa, els quatre mots de costum... i cadascú a lo seu.

El dia del sopar, en què el vaig redescobrir, ja sabia moltes més coses d'ell. Ja havíem parlat moltes vegades. Ja sabia del seu esment a la màquina -tapava el volant amb una lona

que posteriorment travava, "per si de cas..."-, el coneixement perfecte de les possibilitats que li oferia aquesta eina i el domini de les palanques.

Treballa amb la pala, amb el mateix esment, suavitat i encert que una brodadora maneja la roba i els dits.

Sempre amb la gorra de roba posada, primer estudia el què i el com, analitza possibilitats, i... després del pertinent consens amb el que li mana la feina, es posa a fer treballar la màquina.

Sabia, en definitiva, allò que costa poc observar, allò que se m'havia ofert en una certa relació laboral, normal, però mai no havia arribat al pensament.

Treballa amb la pala amb el mateix es- ment, suavitat i encert que una brodadora maneja la roba i els dits

"... saps que se'n tiren de coses... si es pogués veure tot lo que hi ha enterrat, o a dins escombres, seria gros!... carretons de batre, portals de pedra, piques esmorrellades... sa gent d'ara no aprecia sa feina que feren es nostros padrins..."

"... jo sempre arplec coses, una vidriera, una pedra, barreres de ferro... n'Anita ja no hi vol venir a Sa Cimentera, no poden passar de trastos... sempre en fas algún de content..."

"...no sé on va el món, però no crec que vagi gaire bé... sa gent actua com si no tengués una altra gent que hagués fet feina antes... ara molt d'esquitxar i molt d'arrabassar però... mira!, veus aquesta farratge si hi va blava, idò lo únic que té és terra cremada... antigament feien formiguers i es foc fa tornar sa terra bona... jo faig un caramull de terra mesclada

amb clovella d'ametla i li peg foc, i mira quina blavor..."

"... mira, aquí hi ha poca terra però, hi hem menjat tomàtigues tot l'any, i d'aquestes carxofes què en dius?... quan sigui es temps te n'has de dur uns quants uis! són d'aquestes negres primerenques..."

"...em férem de passes amb so cine!...jo abans les veia totes a ses pel·lícules... no sempre ses més bones o ses que costaven més doblers eren ses que més agradaven a sa gent... havíem de comprar un cupo i hi havia ses que noltros volíem i ses que mos hi posaven... varen ésser uns anys molt guapos..."

"...feis una bona colla amb Na Catalina, vos complementau... lo que m'agrada més d'aquest món és la truita de colflore..."

"...amb n'Anita quan festejàvem ja mos vàrem partir ses responsabilitats..."

El turó que agombola l'antiga cimitera, amb els parats de pedres mal compostes, amb els moixos i les cabres, amb les tomàtigueres i carxofes, amb els trastos, amb la porgadora de terra, amb el clot preparat per fer-hi mescla i amb tots els "trastos" d'en Pere, constitueix tot un microcosmos ben personal i peculiar.

Els troços de camió ens parlen de la seva manya -de dos de vells en fa un de nou- i de les seves arrels lligades a aquells motorots de "Sa Cen-

tral" que consumint gas pobre, abastien el poble d'energia elèctrica.

Les hortalisses i el bestiar parlen de les seves arrels pageses, del seu contacte quotidià amb la terra. Una terra agraïda i útil (almanco si hom vol saber allò que menja).

De dos camions vells en fa un de nou

La varietat dels arbres joves, els ullatres, les mates que encara resten al turó, i tot malgrat les cabres, parlen del seu amor a la natura.

Els seus mots parlen del seu amor a l'ésser d'ahir, de temps enrera, on la gent tal vegada tenia menys béns, menys comoditats, menys pessetes, però potser era una mica més oberta de cor.

Com tots els humans, sens dubte en Pere, té defectes i virtuts. Cada un dels altres en tendrem una certa visió més o menys superficial. Alguns, els més xerradors, potser opinaran i posaran etiquetes... és un dels costs -tot en aquest món té un cost- de viure a un poble.

Però difícilment ningú podrà discutir la seva maestria a l'hora de manejar la màquina, la seva laboriositat ni la seva humanitat.

Texte: Guillem Pont
Dibuix: Josep Cortès
Desembre, 1992

Viatges Ultramillor

Agència de viatges del grup A, títol 999

Carrer del Sol, 19
Tel. 585720

Cala Millor (Mallorca)

Es Bassiot

El passat quatre de desembre es va inaugurar un pub nou a sant Llorenç. Quan tots els granots que som cerquem un lloc adequat per remullar-nos acudirem tots a un bassiot. Anirem al BASSIOT llorençf. Sabeu que s'hi està de bé!

El bar ha aprofitat l'estructura de l'antic "garatge", però amb modificacions considerables. Per ventura, allò que més destaca és el mural lateral que representa un bassiot ple de granotars.

A la inauguració no hi hagué lloc, ni fang ni llot per a tots, tants com n'hi compareguérem. Bé, bé, enhorabona a tots per l'obertura i bones festes.

Varen visitar les mesquites més importants i de més renom (santa Sofia -museu actualment-, la mesquita blava, del soldà, la de la mare del soldà), el palau immens de Topkapi, amb la seva sala d'audiència, les sales del tresor, les biblioteques; varen travessar l'estret d'aigua que uneix els continents, etc...

Les fetes no s'acabaren a Istanbul. De tornada, el vol va resultar ésser una altra experiència. Varen aplegar una tempesta. Finalment, però, varen arribar sans i bons, i ara ens ho poden contar com una altra aventura.

Associació de joves

El passat vint-i-u de novembre va començar a gestar-se de manera for-

Viatge comedians

El col·lectiu que forma el "grup llorençf de comèdies" va aprofitar l'arribada d'aquell pont llarg (5-8 de desembre) per sortir a fer una passejada a l'estranger. Varen triar com a lloc d'interès Istanbul, una de les ciutats importants de Turquia: ciutat oriental i europea alhora, que conserva l'encant d'allò enigmàtic. És també la ciutat dels dos continents, perquè uneix Europa i Àsia, a través de diversos ponts elàstics.

mal l'associació de joves. A la reunió on es convocava els 505 joves del municipi (entre els 14 i 25 anys) van assistir-hi només 23 joves, tots ells amb ganes i il·lusió per començar alguna cosa distinta i alternativa, a les ofertes habituals que ens ofereix el poble.

De moment ja es té prevista la primera activitat, una gran vetlada per als joves, al gust de quasibé tothom, la cita és el proper nou de gener, serà a l'horabaixa; s'està organitzant una entretinguda gincana, una fabulosa torrada i un magnífic concert on ac-

tuaran de franc els grups actuals més de moda: S'Crancs, Mosques vespes, els Hoonies, i Julivert. El lloc no el podem dir, perquè donaríem pistes del darrer control de la gincana. De totes maneres, animau-vos i passejau pel poble, segur que ho trobau fàcilment.

Tot aquest trull és per donar a conèixer les intencions de l'associació i captar més gent interessada per formar-ne part i participar. A més esperem que tots ens ho passarem molt bé, d'allò millor.

SORT, ENDAVANT.

Penya

La penya Cardassar està molt engegada. Del dia que varen estrenar un nou patrocinador (es Glopel) no han perdut cap partit, i d'això ja fa tres jornades.

L'equip es presenta com un dels favoritats per adjudicar-se el títol de lliga, pel bon joc que demostra i pels resultats aconseguits a les darreres jornades a camp contrari (va guanyar un a quatre dins el líder).

Males llengües del poble diuen que en Figó ja vol fitxar mitja plantilla per reforçar el primer equip.

Matances

Ara és temps de matances.

Algunes institucions del poble ja ho han celebrat. Els més dematiners han estat l'Associació de la tercera edat, i la banda de música.

Suposam que degut a les bones relacions que tenim amb les entitats (almenys sempre els feim propaganda), sempre arribarem a un enfilall de botifarrons.

La banda ja ha tastat les llonganisses i les han trobades molt bones.

I a més a més, la sobrassada de porc negre mallorquí no produeix colesterol.

Bàsquet femení

Diumenge dia tretze es va produir la primera gran victòria del club esportiu son Carrió a la categoria femenina.

Dins aquest equip hi figuren un bon grapat de jugadores llorencines, i un gran entrenador, que hi deixa pell i ànima (Bernat Lloré i Soler).

És d'agrair l'esforç d'aquestes joves promeses del bàsquet illenc.

Escultures de Pere Pujol

Dimecres, vint-i-tres de novembre, a la sala d'exposicions de "Sa Nostra" es va inaugurar una mostra d'escultures de Pere Pujol. El tema que les aplega és l'obra de mossen Galmés. L'autor ret un homenatge molt ben expressat al nostre narrador.

Va fer la presentació el periodista Rafel Ferrer Massanet (director de Perlas y Cuevas). L'obra de Pere Pu-

jol -va dir- és amarada dels quatre elements essencials: terra, aigua, foc i aire. Resulta una presentació molt bella i senzilla, talment el sentiment que transpiren les imatges pagesívoles de les figures de Pujol.

Enhorabona a l'autor, i com a llorencins, gràcies per l'homenatge que ret a Salvador Galmés.

Ceràmica i pintura damunt tela

Aquest Nadal, a Sant Llorenç, es poden contemplar tota una sèrie d'exposicions. Entre altres visitarem la de la rectoria, sobre ceràmica i pintura damunt tela. En aquesta exposició hi podem contemplar pintura sobre ceràmica, plats, làmpares, gerros, etc. i també pintura sobre tela, miralls, tauletes de te, tovalloles, etc. Una feina difícil i minuciosa feta per Na Maria Llull Galmés de Manacor.

Desitjam a tots els artistes, sort en el seu treball.

Per salvar la Terra

Cada any, quan arriben les festes de Nadal, a diferents establiments

(Bancs, Caixes d'Estalvis, comerços, etc.) et regalen un calendari per l'any nou, un bolígraf, etc. Enguany la Caixa d'Estalvis i Pensions de Barcelona, "la Caixa", ens ha obsequiat amb un llibre que porta per títol: "50 coses senzilles que tu pots fer per salvar la terra". Aquesta entitat ha pres consciència del gran desenvolupament d'aquest país, i ha volgut adoptar el compromís, dins les seves possibilitats, que, a partir de 1993, aquesta entitat emprarà paper reciclat per a tots els seus treballs.

També la gran Enciclopèdia Catalana ha editat les seves agendes en paper reciclat i, a més a més, ens dóna una sèrie d'adreces d'interès per qualsevol tipus de consulta.

Arran de tot el que hem dit, el 7 d'Agost de 1.990, l'Ajuntament de Sant Llorenç, reunit en ple ordinari, va aprovar una moció presentada pels regidors del PSM, sobre la utilització del paper reciclat, moció que fou aprovada per unanimitat i que, avui, l'Ajuntament, després de dos anys i mig, encara no ha posat en pràctica, perquè encara no ha fet servir ni un sol fol de paper reciclat.

A veure si l'Ajuntament, com a la màxima institució del nostre poble, segueix l'exemple de sensibilitat davant aquests problemes mediambientals i a l'hora de reposar paper ho fa amb paper reciclat.

Molí d'en bou

Del 18 de desembre al 16 de gener restarà oberta al públic, en el molí d'en Bou, una interessant exposició d'olis de la luxemburguesa Blanche Schneider, que darrerament sembla que s'ha afincada Mallorca.

Si teniu ocasió, no deixeu de visitar-la.

Grup Sol, i de dol

El grup Sol, i de dol vol desitjar un bon Nadal a tots els llorencins. Bon any!!!

Fems (II)

Una de les característiques del funcionament del nostre planeta és la capacitat que té de reutilitzar sempre, la matèria. El cicle de la matèria fa que el planeta estigui en constant funcionament i que els materials no s'acabin. Així, es dona en la natura l'exemple del reciclatge perfecte.

Quan l'espècie humana entra en joc i quan el nivell de vida augmenta, la cosa canvia. L'home utilitza molts materials que no es tornen a utilitzar, es produeix en aquest cas, una pèrdua de matèria i sovint comporta alterar les condicions de l'entorn. Aquestes condicions, determinen en gran mesura les nostres condicions de vida. Es pot dir que darrerament hi ha una certa preocupació pels problemes que afecten el medi ambient.

Un d'aquests problemes és el tractament dels fems. Aquests són un factor important de contaminació de l'ambient i de la qualitat de vida.

És per això que les diferents administracions, entre elles el nostre Ajuntament, no es poden plantejar cap alternativa de futur que no es basi en un pla de reducció dels fems i el seu reciclatge. Per a nosaltres, reciclar és aconseguir que alguna cosa considerada sense utilitat es torni a recuperar mitjançant un determinat procés.

Tradicionalment s'han anat reutilitzant els objectes un cop usats. Poques coses eren considerades inservibles i aquestes en darrer terme es cremaven per produir calor.

Actualment la nombrosa producció d'objectes, poc o gens pensats per ésser reutilitzats produeixen tal quantitat de fems que fa que el reciclatge estigui a un moment incipient en tots els seus aspectes: vidre, cartró, paper,

mobles, electrodomèstics, ferro, etc.

Reciclar els fems es l'opció que ens pot permetre conservar els recursos naturals, reduir la contaminació i estalviar energia.

Des del PSM-Nacionalistes de Mallorca lluitam perquè es doni un suport legal al reciclatge com es fa ja a tants de llocs d'Europa. Sols per fer-nos una idea del nostre retard cap al futur, cal dir que ja el 1977 a Dinamarca es va prohibir l'ús d'envasos per a begudes no retornables i que a molts de llocs d'aquesta Europa que miram pel futur existeixen lleis que prohibeixen tots els envoltoris no biodegradables.

A nivell municipal es fa urgent que s'aprovin unes ordenances o un reglament de la recollida de fems que afavoreixi el reciclatge i la recollida selectiva. Cal educar i donar tots els elements necessaris per entendre que és important reciclar.

I aquí, l'Ajuntament té una obligació que no pot deixar passar. És l'Ajuntament el qui ha de posar les eines per conscienciar i estimular la gent a col·laborar.

Tot el que vagi en aquesta línia tindrà el nostre recolzament i ajuda.

Des d'aquí volem insistir a l'Ajuntament amb una sèrie de propostes:

- Cal fer un recull de la normativa i difondre-la.
- Cal promoure iniciatives informatives i conscienciadors de cara al reciclatge.
- Cal promoure convenis i línies d'actuació més clares de col·laboració amb deixalles, G.O.B., etc.
- Cal promoure la participació activa amb iniciatives de neteja de zones d'interés ecològic.
- Cal actuar i sancionar amb contundència davant fets contra la llei en temes relacionats amb la natura.
- Cal posar contenidors selectius repartits per tot el terme municipal.

Això pot ésser un primer pas cap a una solució definitiva del tractament i aprofitament dels fems.

El PSM-Nacionalistes de Mallorca

també vol contribuir a crear nous hàbits més ecològics amb una sèrie de consells fàcils per tothom:

- No comprar productes amb un excés d'embalatge.
- Evitar al màxim envasos com a llau-nes, plàstics, etc (actualment sense reciclar a Mallorca).
- Evitar els productes d'usar i tirar.
- Reutilitzar al màxim qualsevol producte: pots de vidre, caixes de cartró, bosses de plàstic, ...
- Comprar productes amb mínim impacte ambiental.
- No comprar aerosols que contenen CFC o, millor, prescindir-ne.
- Quan surtis a comprar porta una bossa de tela o xarxa i renuncia a les de plàstic.
- Compra només el que necessites. Recorda que com més compres, més has d'eliminar.
- Rebutja els productes amb envàs no retornable.

Des del PSM-Nacionalistes de Mallorca som conscients que el reciclatge, per si mateix, no resoldrà el problema dels fems, per això és fonamental iniciar paral·lelament una acció per reduir la producció d'aquests.

PSM-Nacionalistes de Mallorca.

Joieria Femenias

**l·listes de noces
objectes de regal**

Rector Pasqual, 8
Tel. 569072
Sant Llorenç

Passió malaurada, o cartes apòcrifes de dos amants francesos del segle XVIII (I)

*"Totes les cartes d'amor són ridícules;
si no ho fossin, ja no serien cartes d'amor."*

PESSOA

París, 5 de novembre de 1775

Estimat,

Saps que ahir el meu marit va estar a punt de descobrir-nos? Just quan tu te n'acabaves d'anar, vaig sentir els seus passos feixucs ressonar sobre el vellut del passadís. Gràcies a Déu que no hi havia lluna, altrament t'hagués pogut enxampar quan saltares al terrat per la finestra. Afortunadament, però, no passà res de res, d'aquí que pugui escriure't ara tota alleugerida, això sí després del baticor que el fet em produí.

Mongeat, Mongeat... quantes vegades repetiré aquest nom sense la por de pronunciar-lo davant del meu home! Però, amic meu, tu saps que ben aviat no tornaré a sentir pus mai més aquest temor: tot depèn de tu. Vine, torna demà a veure'm, ell serà a la seva feina, al despatx que, com tu saps, té al boulevard Saint-Michel.

I compte, si vénis a una hora desavessada, ja que imagín que ell sospita alguna cosa. Per això, millor que venguis just abans d'esmorzar, car sé que ell té reunió i no s'entregarà fins passades les cinc. Fins aleshores, t'enim prou temps per estar junts (va estar tan bé ahir, amor meu...)

Quant a veure'ns avui, millor de moment que ho deixem córrer, no fos cosa que llavors es presentàs ell de forma inesperada. Adéu, estimat, et deix, car avui faig comptes reflexionar sobre el pla a seguir.

Un petó de la teva Marie

París, 6 de novembre del 1755

Estimada Marie-Catherine,

tenc por, em sembla que tenc damunt les meves espatles una responsabilitat massa gran, tot i saber que d'ella depèn la nostra felicitat. Passaré a veure't al vespre o, encara millor, ens veurem al cafè Royal, ja saps, el de la cantonada Martinon-Lapierre. Allà em tindràs esperant-te.

El teu Mongeat

P.S. Si no acuts, entendre que és que t'ha estat impossible de venir a veure'm.

París, 7 de novembre del 1755

Dolç amic meu:

Sort que no et presentares al vespre, com feies comptes. Jo em sembla que et vaig dir ben clar que havies de venir a l'hora de dinar, i no a la vesprada. Tampoc no vaig poder acudir a la teva cita al Royal, tot i tenir-ne moltes ganes. I és que vaig haver de preparar moltes de coses (ja saps, el trull que du una casa gran com la nostra), i em vaig llevar tard, ja que tenia molt de mal de cap, però no li ho vaig dir al meu marit, enderiat ara en una magna construcció al bell mig de la ciutat. Demà, segur segur, ens podrem veure, ja que en Rafaël serà fora tot el dia.

Fins demà, doncs:

Teva,

La Lescombat.

París, 9 de novembre del 1755

Benvolguda i estimadíssima Marie:

Tal i com et deia a la meva darre-

ra carta, tenc por: pensaria que es tracta d'una atrocitat si no fos perquè l'home que hem d'eliminar ens impedeix de ser completament feliços. Dóna'm coratge, amor meu, i gràcies per la teva visita d'ahir: què sol que em trobava abans que tu vinguessis! Segueix encoratjat-me, amiga, i així arribarem a port.

Sempre teu, Mongeat.

París, 12 de novembre del 1755

Mongeat estimat:

Avui em sent joganera, jo, que som la teva jugueta, la teva moixeta, el teu tot. I ja saps el premi que ens espera si mates el nostre botxí. No podem continuar així per més temps: ja fa dues nits que jec sense el teu cos a la vora, sense el teu alè sense la teva calor per escalfar-me. No, amic, aquesta situació em resulta insostenible; no puc esperar pus. Demà o mai. Au, vinga, amic, allibera't, allibera'm: només en la llibertat és possible la felicitat. No podem continuar com a dos amants clandestins qualssevol. El nostre amor, és més alt, més elevat, més alat que el de qualsevol parella. No sents córrer el meu foc per dins les teves venes? No sents com glatesc per tu, com gruü, com sofrec? Les meves llàgrimes, no volies esborrar-les em deies? La meva sang corre cap a tu com un torrent de voluptuositat esbaldregant-se. El meu cor, no sents com batega, com es deleix per tu? Digues, amor meu, no vols que siguem lliures, no vols posseir-me per sempre i ser teva i només teva? Coratge, amic, coratge, ho hem d'aconseguir. Estimat, sent renou a la porta, t'he de deixar; fins demà, adéu, amic.

La Lescombat... per poc temps...

La música forma part de la filosofia de la vida

Al concert de Santa Cecília, organitzat per la banda de música de Sant Llorenç, es va estrenar una peça musical composta per n'Antoni Genovart. Per aquest motiu, realitzarem la següent entrevista, per conèixer més coses sobre en Toni i la seva afició per la música.

N'Antoni Genovart Espinosa, nascut a Artà, casat amb una llorencina (n'Aina Maria Monita), es considera llorençí com un altre.

Va començar a estudiar música als 9-10 anys, amb un dels seus instruments preferits: la guitarra clàssica, després un veïnat seu li va ensenyar la trompeta, i llavors es decidí per estudiar solfeig. Va seguir amb el piano, teclats i actualment estudia harmonia i toca la flauta dolça a la banda de música municipal de Sant Llorenç. Com ell mateix diu: "*Aprendiz de todo, maestro de nada*".

De tots els instruments que coneixes quin t'agrada més. I per què?

Personalment i sens dubte l'instrument que m'agrada més és el piano, llavors la guitarra espanyola i el violí, els posaria a un mateix nivell i els destacaria per les seves grans possibilitats i riquesa acústica. L'avantatge del piano és que a la vegada pot sentir unes quantes veus, i la guitarra i el violí sols en pots sentir una i les altres les t'has d'imaginar.

Quin tipus de música prefereixes escoltar?

La música clàssica. Bach, Ravel, Stravinski, etc. Als més moderns em costa una mica més d'entendre'ls, van a fer un tipus de música molt comercial on abunden els ritmes i lletres aferradisses. Dels músics contemporanis m'agraden Pink Floyd, Alan Parsons's Project, Micky Oldfield. Prefereixo més aquest tipus de música, que no la que s'escolta a les discoteques que en poc temps passa de moda.

Dintre de la música clàssica que escoltes, hi té un lloc l'òpera?

L'òpera és la meua assignatura pendent. Consider l'òpera molt interessant però no l'he escoltada suficient. De fet hi ha òperes que m'agraden molt, per exemple Carmen, Carmina Burana... Qui escriu per òpera ha de saber molt bé el que escriu, ja que és una cosa complexa i és una combinació de tot.

Quina és la millor edat per començar amb la música?

Com a referència, puc dir que la meua filla Lluïcia té 4 anys hi ha començat un curs d'introducció de pedagogia musical, on es fa molta feina a nivell d'escoltar, i saber escoltar és la

base de la música. Són mètodes que es basen en figures, jocs que apropen el nen a la música.

De totes maneres, crec que l'edat idònia són els 3 o 4 anys quan abans millor. Encara que fins als 6 anys no podem estudiar solfeig. La música forma part de la filosofia de la vida, ja que comporta relacionar uns símbols amb uns sons (notes musicals) i això és més complexe i abstracte.

Altres experiències musicals abans de la banda?

Quan era jove vaig tocar amb un grup d'amics d'Artà, vaig provar una mica de tot, trompeta, teclats, guitarra elèctrica, baix, damunt un escenari i davant un públic, una bona mane-

ra per perdre la vergonya. La banda de música d'Artà, quan les bandes de música anaven així com anaven, hi havia molta políptica interior, i vaig durar-hi poc temps. A l'escola també cantava (cada any per a Nadal feiem un concurs de villancets -lletra i música- jo hi participava i va ser quan vaig començar a escriure música. El primer any vaig presentar una peça de swing-jazz i el jurat no em va voler puntuar. Cada any en aquestes dates escrivia alguna cançó i això t'obliga a tu mateix. En definitiva, em va enganxar.

Foren aquestes les teves primeres passes dins el món de la composició?

Encara les estic donant. Ara estic estudiant primer d'harmonia, que és la base mínima per tenir una petita idea de què són els acords. De tot d'una em vaig acostumar a manejar els acords, i són la meua base del moment. Ara, amb l'ajuda de l'ordi-

Saber escoltar és la base de la música

nador, pots escoltar a la vegada com et queda una peça, pots afegir-hi altres veus, nous acords. Abans t'havies d'imaginar com quedaria, ara pots sentir-ho al moment.

La teua participació en la banda i que en trobes.

Abans les bandes tenien molts de problemes interns, i eren petites. Els d'Artà veníem a escoltar la de Sant Llorenç, ja que era de les més grosses, i no passava dels 30 membres. Avui en dia la banda és una cosa desinteressada, i qui hi vol anar és perquè li agrada la música, té ganes de lluitar, vol participar amb un grup, té ganes d'estudiar i de superar-se. Hi ha una competència positiva a la banda. Abans es tocava sempre la mateixa peça, avui si repetim un concert, es consideraria com un sacrilegi, així que procuram que els concerts siguin variats i entretinguts. Avui també es

disposen de molts més medis que no pas abans. La cultura musical de Sant Llorenç ha crescut gràcies a la banda.

La cultura musical ha crescut gràcies a la banda

Basta veure la gent que assisteix als concerts de la banda i d'altre tipus de música, (encara que fa molt de temps que no se'n fa cap). Abans érem quatre rates i ara ja som més. Poc a poc la gent es va enganxant culturalment a la música.

Entrar dins la música i sobretot la música clàssica, no és gens fàcil, hi has de posar de la teua part, encara que quan hi entres no en pots sortir.

Parla del teu paper dins la banda de música?

Des de la incorporació d'una al.lota del Port de Manacor, que té un nivell molt elevat, estic de flauta segona.

Et consideres compositor?

No. Només som un aspirant, a més com més hi grates més trobes. La composició és una cosa molt difícil i qui sap composar té molt de mèrit.

Quina fou la teua intenció quan composes "Llucia"?

La meua intenció quan vaig escriure aquesta peça "era demostrar que dins el món de la música no només es pot interpretar -tocar-, sinó que es pot compondre, és a dir crear". Vaig compondre la peça per jo i per escoltar la meua família. Llavors la meua dona em va empenyer molt per tirar endavant. La meua meta una vegada dintre, era que la peça pogues ésser tocada per la banda.

Quin tipus de música i compositor han influït a l'hora de compondre l'obra?

No em vaig basar en cap melodia feta. La melodia em va venir al cap en un moment dels que diuen d'inspiració. Vaig amollar el que feia, em vaig posar davant l'ordinador i em vaig posar a escriure, ho vaig fer

amb un parell de dies, encara que cada dia procurava fer el màxim.

Quin mitjàns emprares?

Els teclats i l'ordinador. Segurament sense l'ordinador encara aniria pel principi, és una gran ajuda en tots els sentits. De bon començament tu lluites contra l'aparell, després te recolza amb ell, és com anar amb cavall o en cotxe: primer l'has de "dominar" per treure'n profit. Fins i tot diria que l'ordinador és una cosa creativa.

Que sentires quan escoltares la teua obra?

És una sensació bastant agradable i curiosa, ja que veure que després d'haver fet tanta feina la gent respon

Veure que la gent respon així com ho ha fet és molt agradós

així com ho va fer és molt agradós. I si hi afegim que a la gent que va interpretar la peça els va agradar i se sentiren a gust, també és important per seguir endavant. Llavors hem de pensar que jo acostum a tocar amb la banda i aquest dia no ho vaig fer *només* vaig escoltar i vaig passar molt de gust.

Quins són els teus projectes?

Acabar l'obra completament i que pugui ésser tocada per la banda. L'obra completa, que té tres parts, -la segona és "Llucia"-, estarà a punt per la a banda d'aquí a uns dos mesos. De totes maneres pens seguir escrivint pel meu compte, encara que no tot surti.

Vols afegir alguna cosa?

Primerament he d'estar molt agraït, especialment a la meua dona i a la meua família, així com també a la banda, ja que sense ells no hagués pogut sentir mai el que vaig fent. El dia del concert la gent va respondre molt bé a una cosa tan "ximple", la gent li va fer molt de cas, això dóna coratge i és d'agrair.

Sol, i de dol

SECCIONS FIXES

BATEC Sol, i de dol
10, 30, 52, 74, 99, 128, 140, 176, 198, 221, 234

CRÒNICA INFORMAL Cortès
29, 61, 72, 98, 122, 214.

DEMOGRAFIA Galmés
18, 42, 66, 86, 110, 134, 166, 186, 206, 226, 250

EN DIRECTE Mesquida
12, 28, 55.

EDITORIAL
Els 20 anys de Flor de Card 2
Contribucions especials 46
Crisi 70
Asfalt 90
Contribucions especials (II) 114
Festes 138
L'oposició 170
La tranquil·litat nocturna 190
Urbanisme 210
Crisi? 230

ESPIPELLADES Cortès
13, 36, 57, 79, 91, 121, 139, 171, 194, 223, 242

GENT DE LA NOSTRA GENT Pont
Mestre Antoni Garrit 124
Don Martí (II) 182
L'amo en Joan de S'Olivar 192
Jaume Galmés 212
Pere Santandreu 232

HISTÒRIA Rosselló
Els cercadors d'or i plata 41, 67
Un noticiari del segle XV 217, 243

IMATGES
Mestre Antoni Garrit Pont 136
Disfresses Pont 168
Sortida de missa Cortès 168
Sant Llorenç/Sa Coma Cortès 188
Empedrats Cortès 228
Es Puig de Ses Fites Pont 228

LA NEGRA Flanagan
60, 115, 213

POESIA
A n'Àngel Galmés 8

Fènix Galmés 8
L'ull de bou Salvà 32
Marcelina desbordes Valmore Galmés 33
A Miguel Hernández Cortès 51
En sordina (Verlaine) Galmés 82
Las dos altezas Campoamor 95
A Lúdia Galmés 105
Assaig de càntic en el temple Espriu 120
L'estiu Genovart 129
Lieder Galmés 133
Jocelyn Galmés 158
Rembrandt Pascual 174
A la Malibran Galmés 204
5AM P.J.Galmés 227
Quadre de somnis P.J.Galmés 251

PORTADES
1992 Perales 1
Els 20 anys de Flor de Card Gustavo 21
El carrer Major Riera 45
La cosa nostra Cortès 69
Centenari Rosselló 89
Antoni Garrit Cortès 113
Mai no moren batles Cortès 137
Dècimes econòmiques Cortès 169
Solitud controlada Cortès 189
Pla d'embelliment Cortès 209
Faraons Cortès 229

PREMSA FORANA
Nou casal Arbona 71
Eleccions Cortès 71
Editorial LEN 211
Editorial presó 231

SANT LLORENÇ, AHIR Pont
Els 100 anys de l'amo en Pere Antoni 20
Promoción de la mujer rural 44
El capità Madona 68
Els folls anys 20 88
Sant Llorenç, ahir, accidentada 112

SI LLEU Galmés
18, 42, 66, 86, 110, 134, 166, 186, 206, 226, 250

TAL DIA COM AVUI Cortès
14, 63, 106, 129, 143, 187, 201, 211, 231

EL TEMPS Umbert
16, 40, 64, 87, 104, 132, 160, 184, 203, 224, 248

TERTÚLIES

Bicicletes	4
Sa revista	23
Pesca esportiva	48
Cine	92
El Cardassar	116

ARTICLES**A**

Aclariment	PP-UM	150
Adéu	Trencapinyons	120
Agricultura balear, L'	Umbert	30
Antonomia	PSM	197

B

Bàsquet	Aulí	227, 251
Biblioteca	Toni	105

C

Cala Bona	GOM	178
Cardassar	Umbert	133
Centenari	Cortès	152
Certamen a S'Illot	Es Riu	106
Clavegueram	PP-UM	80
Ciclisme	Llull	101
Confirmació, Trobada de		73, 100
Cuba, L'illa de	Domenge	162
Cul de la senyora..., El	Umbert	194
Curiositats municipals	Cortès	19, 37

D

Dagnino, A Pepe	Sansó	81
-----------------	-------	----

E

Ecologia	Plataforma	202
Ecotrol		43
Educació vial	Sureda	84
Eiximenis, Dues cartes d'	Santandreu	14
Ensaïmada per al Papa, Una	Olivera	164
Escolarització dels infants	Santandreu	191
Escrivà de Balaguer	Umbert	65, 135
	Miquel	108
Espanyar, El plaer d'	Umbert	163
Estatut, Aniversari de l'	Soler	37
Evasió a la ciutat del 92	Galmés	82

F

Fems	PSM	220, 236
Filatèlia (exposició)	Perales	151
Filesa i altres herbes	Umbert	225
Fullana, Pere	Cortès	145

Fullana, Margalida

Perales 146

G

Gabinet de terminologia	Ramon	111
Galmés, Mateu	Umbert	63
Galmés, Jaume	Santandreu	218
Gastro... "mania"	Garcia	13, 83
Gastronomia	Cortès	96
Genovart, Antoni (entr)	Sol, i de dol	238
Grimalt, Miquel	Santandreu	130

I

Ilegal oferta, La	Umbert	175
Independència	Joan	9
	Santandreu	126

J

Janer Manila, Gabriel	Santandreu	130
Juguets	SMOE	28

L

Literatura catalana 1991	Santandreu	130
Llompert, Josep M ^a	Santandreu	200

M

Maastrich	Gayà	179
Majoria d'edat	Diversos	109
Manaments dels verds, Els	Cortès	91
Mesquida, Joan	Perelló	148
1992, màgic	Umbert	244
Molí d'en Bou		163
Moll, i Pere Salas, Bel	Santandreu	163
Moto-cros	F.G.	38
Museu, un altre parer, El	Pont	3
Música	Melis	14

N

Nadal, La llum de	Cerdà	247
Nàufrag en el temps	Galmés	252
Nímfes	Galmés	187
Normes Subsidiàries	PSM	9
Notícia de Manacor	Galmés	107

O

Òpera	Sintagma	85
Opus Dei	Albertí	177
Orient, Carta d'	Buades	7

P

PP-PSOE, temps de rebaixes	PSM	38, 54, 78
Pacte, governar en minoria	Umbert	97

(continua a la pàg. següent)

(ve de la pàg. anterior)

Pacte, Les claus del	Umbert	76	Sant Llorenç ahir, II	Santandreu	142
Paganisme dels espanyols, El	Umbert	15	Servera, Tomeu	Perelló	172
Parés ens visita, Santi	Umbert	165	Sitges, Ses	Cortès	199
Passió malaurada	Galmés	237	SMOE	Sancho	62, 196
Piles, Enquesta sobre les	Quina	58	Soler, Onofre (necrol)	Cortès	249
			Son Carrió en festa	Bassa/Calafat	14
Q			T		
Quatre clotets, Els	Pont	195, 216	Tastavins	Cortès	96
Quines coses...	Santandreu	56	Teatre	Sol, i de dol	223
			Temps, El	Umbert	17
			Tercera Edat	Conselleria	123
R			U		
Regne de Mallorca, Visita al	Santandreu	144	Urbanisme (bàndol)	Vaquer	127
Reis, Un conte dels	Santandreu	245	Vent a Sant Llorenç, El	Umbert	47
Residus sòlids, La gestió dels	Morro	246			
S			V		
Salas, Jaume (conf)	Cortès	252	Vaga i l'atur, La	Umbert	127
Salva, Pere	Santandreu	56	Vent a Sant Llorenç, El	Umbert	47
Salvador Espriu, El premi	Santandreu	219			

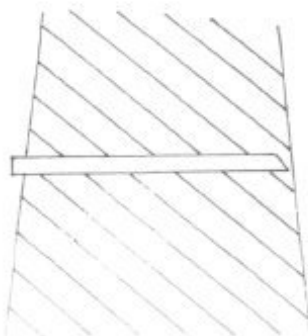
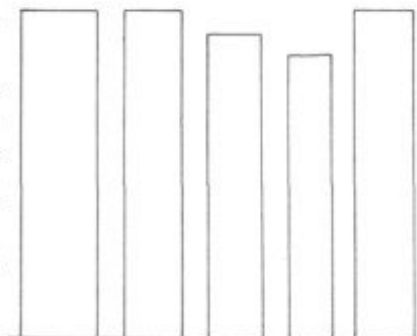
Josep Cortès i Maria Galmés

Espipellades

No és ver que es nostro estimat faraó Fal.lerofis I se n'hagi anat a Egipte per veure si l'embalsamarien i així podria durar mils d'anys com a batle de Sant Llorenç. Es vertader motiu d'es seu viatge era per veure com s'enginyaven aquells reputes perquè ses construccions durassin tant de temps, a fi de poder aplicar sa mateixa tècnica a s'Unitat Sanitària, a s'estació, a s'embelliment de Cala Millor...

No sé perquè s'escandalitzaren tant alguns polítics amb lo que va dir en Jaume Sales es dia que va presentar sa seva feina sobre s'evolució urbanfstica de Sant Llorenç. ¿O va dir res que tothom no sàpiga? ¿O no és ver que es nostro poble no s'ha beneficiat gaire d'es dobbers que han entrat gràcies an es turisme? ¿O no és ver que no tenim zones verdes, ni sa plaça arreglada, ni ses aigües canalitzades, ni un projecte global per tot es municipi, ni Normes Subsidiàries, ni...? ¿O no és ver que de deu pics nou es polítics miren més es seus interessos que no es d'es municipi? Idò!!! Esper que s'enrabiada els espassi aviat i que no sigui un obstacle per acceptar es projecte de millora de sa plaça que més convengui an es poble. O serà demanar massa?

I an els Reis, què els demanam?

Apart de tot lo de s'espipellada anterior, si potser, m'agradaria que sembrassin qualche arbret p'es poble, que arreglassin sa placeta d'es morers i sa d'es Pou Vell, que es club que volen formar es joves anàs bé, que poguéssim empalmar ses aigües brutes, que s'arribàs a editar es llibre d'es Centenari i almanco quedaria qualche cosa de sa festa, que s'any 93 fos un poc millor que es 92, que es Govern no mos pujàs pus ets impostos i que no perdéssim s'alegria. Si no pot ser, almanco que me duguin una agulla de corbata, que he perdut sa que tenia.

Josep Cortès

Un noticiari de finals del segle XV (II)

1486

18 febrer.- Aquest dia foren fetes les exèquies solemnes del espectable lloctinent general mossèn Blanes de Berenguer. Anima eius requiescat in pace. Fas record que la muller morí assí a III de novembre M CCCC LXX IIII.

22 febrer.- Càtedra de Sant Pere. Aquest dia a la nit passada ha molt plugut. Deo gratias.

21 abril.- La vinguda del magnífic assessor. Arribà assí lo dia present, venint de Barcelona, amb la nau de Francí Pastor, lo magnífic misser Joan Dussai, doctor en cascun dret, assessor del magnífic lloctinent. Isqué a Santa Caterina e a cavall amb molta gent qui'l acompanyà, vingué al Castell Reial. Ha estat X mesos XVI jorns.

12 maig.- Lo dia de les batlies e mostassafies de la part forana.

8 juny.- La nit passada entrà una fusta amb la qual se sabé que lo senyor Rei havia presa Loxa. Deo gratias. Aquest dia foren fetes gràcies e alimares e duraren dites alimares tres dies.

9 octubre.- Aquest dia és estat sentenciat a mort en Pere Coll de Biniamar, és estat rossegat e après penjat a les forcas del Moll per ço com diverses vegades se's acostat a sa filla e ha aquella coneguda carnalment. Anima eius requiescat in pace.

1487

18 gener.- Aquest dia morí lo reve-

rend Comanador del Temple. Anima eius requiescat in pace amén. S'anomenava Tal de Castellví.

25 gener.- Aquest dia va estar en-nigulat i a més de la boira va fer un poc i pluja.

28 febrer.- Lo primer dia de Quaresma.

7 abril.- Lo dissabte del Ram.

18 abril.- Lo dia après les tres festes de Pasco.

24 abril.- Lo sendamà del Àngel. Aquest dia se feren les exèquies del honorable mossèn Bernat de Puigdorfil, jurat en cap. Anima cuius in pace requiescat.

15 maig.- Lo dia dels cartells dels draps escapçats e del traure de les llanes.

17 maig.- Aquest dia foren hagudes noves de la presa de Màlica... e bons après de la ciutat mestre de Granada. Foren fetes encontinent gràcies a nostre senyor Déu e que per tres dies se fassen alimares. Aquestes noves se són sabudes per via de Alacant.

31 maig.- En aquest mes de maig se ha seguits en aquesta illa molts desastres així dins la Ciutat com de fora, ço és, de fetes coltellades que's són donades morts e darrerament una esclava, per malfícia, ha morta una minyona de tres anys, de què és estada rossegada e après penjada. Anima eius.

8 juny.- Damunt és estat dit com lo mes de maig és estat desastrós. Se diu ara que juny ha començat amb grans desastres; lo primer dia hi ha gué de feres coltellades i avui un frare ha dades ganivetades a un capellà et reliqua.

17 juny.- Aquesta nit passada són tornades en son lloc les coltellades.

19 juny.- Aquest dia fonc llençat entredit per un coronat que lo senyor lloctinent tenia, però encontinent fonc sospès perquè érem en les octa-

ves de Corpore Christi.

21 juny.- Auest dia, ço és, en la nit precedent fou aufegat dins la pre-só e après llançat a la plaça de la Cort lo coronat que dessús és feta menció.

5 juliol.- Aquest dia un jove que havia preses dues mullers, una a Menorca, altra en Catalunya e sol havia coneguda carnalment la una, amb la llengo clavada, a cavall, sens assots, ha correguda la vila.

6 juliol.- Fou penjat Antoni Uca (?) menorquí que havia comès alguns excessos. Aquest mateix dia morí Antoni Veny verguer de la Governació. Descansi en pau.

23 juliol.- Lo dia present, en la plaça de la Cort, és estat llevat lo puny a un home qui per injúria de altre havia donada una coltellada a un home per la cara, de nits, molts dies havia, e lo per qui'u havia fet per aquest cas e altres és estat composat.

28 juliol.- Morí un home de Barcelona per causa de les ferides havia rebudes.

7 agost.- Aquest dia, en una vinya, un home va degollar sa muller.

30 agost.- Aquest dia per via de Eviça se's sabut com lo senyor Rei havia presa la ciutat de Màlica. Foren fetes Deo gratias e alimares.

4 setembre.- Aquest dia, per via de València, se confirma la nova de la gloriosa presa de Màlica del regne de Granada. La dita ciutat se donà a mercè del senyor Rei a XVIII del mes de agost prop passat.

1 octubre.- Lo senyor assessor misser Joan Dussai se n'anà aquest dia amb tota sa casa a Nostra Dona de Lluc. Ha lleixat son lloctinent misser Jacme de Muntanyans, doctor en lleis.

15 octubre.- La nit passada és tornat lo magnífic assessor del romiatge.

Ramon Rosselló

1992, màgic; i el 93 què?

1992 ha estat un any singular per a tots els espanyols, i dic tots perquè tots, d'una manera o altra, hem compartit aquest any de festes, boats, celebracions, èxits i fallades, hem assistit a les grans commemoracions del nostre país: l'Exposició Universal de Sevilla, les Olimpíades de Barcelona, Madrid i la seva capitalitat cultural Europea... i el nostre Centenari; tots aquests fets han marcat en certa manera el nostre quefer diari.

Les grans inversions fetes per celebrar aquests aconteixements de segur han repercutit a la butxaca dels espanyols: els que se l'han omplida amb les immenses possibilitats d'especulació i els contribuents nets, que són majoria, a tots ens ha afectat aquest any *màgic*. S'han fet despeses sense to ni so, de manera alegre ens hem endeutat fins a les orelles, no s'han controlat els pressuposts previs, que en alguns casos s'han sobrepassat en uns percentatges molt elevats, i noltros els espanyols rasos, hem restat embadalits veient les maravelles que els nostres governats ens mostraven per la televisió. A la fi, res tenfem a envejar a Europa, inclús la nostra exposició superava de molt qualsevol altra, i la nostre Olipiada havia sigut millor que la de Los Angeles, i no diguem que la de Corea. A Madrid se celebraven espectacles maravellosos, Espanya estava de moda i noltros espanyols no ens en podfem avenir, estàvem astorats, però quan ens presentin factura, via impostos sí que hi quedarem astorats, però ningú no ens

podrà prendre *lo bailao*.

Paral·lelament a tota aquesta explosió de festa i alegria, els espanyols assistíem a través dels mitjans de comunicació a *culebrons* al més pur estil americà: Ibercorp, Filesa, Juan Guerra, avals, tràfec d'influències... totes aquestes històries de mai no acabar i sense possibilitat de preveure'n la fi. Ens hem acomodats a les notícies de caràcter terrorista sense parpellejar, escoltant després de cada acte les mateixes paraules de condemna. Jo no sé si és que ja hem après a encaixar tot lo que ens presentin o si una espècie de fatalisme s'ha apoderat de la societat espanyola, no ho sé.

Però mentres això passava al nostre país, el món industrialitzat entrava en una crisi a la qual els governants es mostraven incapaços de fer front i posar-hi remei; l'atur ha tornat esser el nostre pa de cada dia, el creixement econòmic de la CEE està baix mínims i els goigs de Maastrich s'han convertit en les tristors d'Edimburg, i la idea d'una Europa unida s'ha omplida de clivells per tot. A l'est d'Europa els nacionalismes s'han radicalitzat de tal manera que hem contemplat una espiral de violència que ja crèiem desapareguda del sòl europeu, i no ens hem aturat a pensar que els esquitxos també ens podien arribar si se seguien mantenint certs discursos centralistes moguts tan sols per l'afany de controlar tot el poder.

1992 també ens ha permès veure les imatges de pobresa d'alguns països de l'anomenat tercer món, i en especial Somàlia, antiga Eritrea o Abisínia del Negús, imatges que haurien de fer-mos reflexionar sobre la culpabilitat dels països *civilitzats*, que després d'haver-los explotat fins estar associats i quan la taronja ja no donava més suc els abandonaren en condicions miserables i vivint sempre pendents de les almoines de torn.

L'any horrible de la monarquia an-

glesa i l'esperança dels nordamericans amb el Bill Clinton també ha sigut part de aquest any *màgic* de 1992.

I de la nostra roqueta hem vist, un poc d'enfora, tots els esdeveniments com si no hi tenguéssim res a veure. I hem vist con l'atur augmentava de manera preocupant i com molts dels aturats no poden acollir-s'hi. La crisi del sector hotelier va tenir la seva culminació amb la baixa ocupació de juliol; la reducció de les despeses dels nostres visitants ha fet que el volum de negoci hagi baixat a uns nivells preocupants, i això ha fet que aquest hivern sembli més ombrívol que mai i que el pessimisme comenci a apoderar-se del ciutadà, que veu el seu futur més negre que una nit sense lluna, amb una pressió fiscal que ja comença a ser asfixiant, encara que al Sr. Solchaga no li importi massa que es comencin a tancar negocis en cadena.

I hem vist també com a les darries de l'any els poders públics de les illes han perpetrat un nou atemptat ecològic: la modificació de la llei de Espais Naturals. Possiblement les noves generacions ens ho demandin.

I en el nostre Sant Llorenç, com hem viscut el Centenari? Em sap greu dir-ho: sense pena ni glòria. Sembla que ni els governants han estat capaços d'il·lusionar els ciutadans ni els ciutadans ha sabut exigir-los que el Centenari fos el començament d'una nova pàgina de la història del nostre poble. Poca cosa quedarà per al record d'aquest centenari. Una altra ocasió preduda. Llàstima.

Sí, realment han passat moltes coses aquest any *màgic* de 1992, segur que serà inoblidable, com quan un es casa, que tira la casa per la finestra. Lo fotut és que ara un no es casa només un pic, com abans, i el mal bocí ve després, quan li presenten la factura. Ja ho hem dit, i el 93, què?

Ignasi Umbert i Roig

Els vellets que ens conten l'arribada dels Reis d'Orient

vellet: bon vespre, ninets i ninetes que escoltau. Anit, uns reis màgics venguts de molt enfora han arribat a sant Llorenç per oferir presents al bon Jesús.

velleta: però, i només han d'oferir presents al bon Jesús?

vellet: no. Enguany han decidit que com que tots els menuts i menudes llorencins han fet bonda, i han estudiat molt, i no s'han barallat, i han obeït son pare i sa mare, idò els deixaran juguetes màgiques.

velleta: juguetes màgiques?

vellet: sf, juguetes màgiques, que quan les toques, i les fas moure, si les escoltes bé, en silenci, en silenci, molt de silenci, et parlen.

velleta: juguetes que xerren? I què diuen?

vellet: et conten històries que han vist i sentit per Orient, que és d'allà on vénen.

velleta: i totes les juguetes, poden contar històries?

vellet: sf. Totes en poden contar. Però les has de saber escoltar bé. En silenci, mutis, sense fer gens de nou. I aquests contes que saben, tots són diferents. Cada jugueta té un conte i una història secrets.

velleta: però si això és així, convé que no ho diguem gaire fort... Tu que saps tant, com han vengut els reis des de tan enfora?

vellet: cada rei, a la seva terra, va veure en el cel un estel gros, grandidós, d'un color molt lluent, molt in-

tens, blanc. I es demanaren si allò seria un senyal de Déu. I per si al cas, varen partir (un des del nord, l'altre des del sud, i l'altre des d'on es colga la lluna), i han arribat fins aquí. I han vengut amb cavalls blancs...

velleta: cavalls blancs, però, que deuen tenir unes ales amagades, perquè per arribar de tan enfora han d'haver vengut per l'aire.

vellet: sf. tenen unes ales dissimulades devora les cames.

velleta: i deuen tenir molta de gana, per haver fet tanta feina?

vellet: sf. Les coses que més els agraden són les faves, les lleties, els ciurons o les llepolies.

velleta: faves, lleties, ciurons o llepolies?

vellet: sf, això els agrada.

velleta: bé, ara hauríem de dir a aquests ninets i ninetes que ens escolten com ho han de fer si volen tenir una jugueta màgica.

vellet: convendria!

velleta: idò, bé. Primer de tot, anau-vos-ne a ca vostra. I deixau les portes obertes de bat a bat. Ah, i hi heu de tenir un llum encès, perquè els reis sàpiguen a quina casa cal que deixin les juguetes. I perquè els cavalls puguin refer-se de tant de camí recorregut, els heu de deixar unes sabates plenes o de faves, o de lleties, o de ciurons o de llepolies.

vellet: i aquests al.lotets i al.lote-tes, te pareix que es recordaran de tot això?

velleta: sf, que se'n recordaran. Però bé, ho tornarem a repetir per si els de darrere no ho han sentit. Primer de tot, anau-vos-ne a ca vostra. I deixau les portes obertes de bat a bat. Ah, i hi heu de tenir un llum encès, perquè els reis sàpiguen a quina casa cal que deixin les juguetes. I perquè els cavalls puguin refer-se de tant de camí recorregut, els heu de

deixar unes sabates plenes o de faves, o de lleties, o de ciurons o de llepolies.

vellet: ho heu sentit tots?

velleta: tots?

vellet: au, idò, ens en podem anar a dormir.

velleta: sf, anem-hi, perquè a nosaltres també ens han de dur un present màgic. Bona nit...

vellet: bona nit.

Pere J. Santandreu Brune

Projectes per al 93

Canalització de la llet de cabra

La recentment creada empresa **Projectes S.A.**, té previst posar en marxa un sistema per canalitzar els excedents de llet de cabra, a fi de poder distribuir llet fresca a domicili.

L'estudi és seriós i gens esgavellat, ja que s'aprofitaran les obres d'infraestructura de les aigües de Sant Llorenç, amb la possibilitat d'ampliar-lo fins a San Carrió.

El dipòsit estarà situat bastant més amunt que el safareig d'aigua de l'Ajuntament, el que assegurarà una pressió més que suficient. L'únic requisit per als abonats serà el d'instal·lar a caseva una aixeta suplementària dins la cuina.

En haver-ne comprovat el funcionament, existeix la possibilitat de també canalitzar el cafè, el que proporcionaria la comoditat de disposar a domicili de cafè amb llet instantani.

Hi ha una empresa catalana interessada, també, en oferir el cacau procedent dels estocs de les olimpíades.

Segons converses a tres bandes entre l'Ajuntament, l'empresa de Sion Mescar i Llet de Cabra SA, el cost de les instal·lacions aniria inclòs en el rebut de les contribucions especials.

La Societat Columbòfila Missatgera ha llançat la idea de que cada abonat amolli un colom des de caseva cap al distribuïdor, el qual, després de llegir les notes anellades, servirà o bé llet calenta acabada de muntir, o refredada dins un serpentí ubicat dins el dipòsit d'aigua. El que vulgui reduir costs, -1 pta per litre- també es pot acollir al sistema de xuclar directament del tub instal·lat a caseva i que va connectat al breguer de la cabra.

Per a més informació us podeu dirigir al telèfon de Llet de Cabra SA, que surten a la guia.

Projectes S.A.

La gestió dels residus sòlids a Mallorca

El Consell Insular de Mallorca, el març de 1992, adjudicà la gestió dels residus sòlids de l'illa a un grup format per GESA i algunes altres empreses. El concurs es va adjudicar per 10.789.890.750 pts. (en el plec de bases s'establia la quantitat màxima d'inversió de 6.000.000.000 pts.), i la posada en funcionament va quedar fixada per a l'any 1995.

A partir d'aquest fet s'accelera un procés que ha d'aconduir a la incineració dels residus sòlids urbans (RSU) de tota l'illa a Son Reus. El reciclatge i el compostatge resten per al somni dels utòpics. La fumassa residual contaminarà els aires de Palma (de tota Mallorca), i hi haurà una acumulació constant de les cendres i escòries d'alta toxicitat.

L'opció incineradora/contaminadora anirà acompanyada d'un increment vertiginós dels costos d'eliminació dels RSU. A més a més de les inversions inicials, que ja són astronòmiques, futures noves unitats d'incineració i el tractament de la massa de cendres resultant, entre altres inversions, tendiran a provocar increments dels costos finançats amb una tarifa que pagaran tots els ajuntaments de Mallorca.

GESA, una entitat avesada a recaptar de manera monopolística el subministre elèctric, tindrà a les seves mans un poderosíssim instrument financer: el rebut domiciliari per la recollida i eliminació de RSU.

La configuració d'aquest rebut fa pensar en un nou canon impositiu: el canon dels fems. Amb aquesta taxa

es finançarà la construcció de les estacions de transferència, dels forns incineradors i dels abocadors de residus i cendres. El rebut per la recollida i eliminació dels fems es pot doblar, i en certs casos triplicar. La fixació d'aquesta taxa sempre restarà a l'arbitri de GESA, que en cap cas deixarà de procurar-se substanciosos beneficis. Altrament no s'explicaria la dura pugna competitiva per a obtenir l'adjudicació.

És difícil qüestionar l'interès col·lectiu del sanejament de les aigües residuals i la construcció d'unitats de depuració, objectiu del canon, però l'opció per la incineració és un anacronisme impropri d'una societat que vol ésser moderna. Mentre Europa es prepara per a un tractament racional dels residus sòlids (reducció, reciclatge, recollida selectiva...), a Mallorca es prepara la gran cremadissa (increment, abandó de tot reciclatge, contaminació, foment d'hàbits de malversació dels recursos...).

La viabilitat del projecte de GESA radica en assegurar un alt volum de residus, i a més a més amb un poder calorífic adequat per a obtenir energia elèctrica amb la combustió. Els incineradors com més fems cremin més cobriran. I com més paper, roba, plàstic o fusta cremin, més poder calorífic obtindran.

La incineració opta per la destruc-

ció d'una gran quantitat de recursos aprofitables (paper, vidre, plàstics, matèria orgànica, ferro...). El reciclatge és l'enemic més gran de la incineració. Per això GESA i el CIM són els principals interessats en fomentar la manca de consciència ecològica de la població (de manera comparable a l'actitud de fomentar el consum elèctric i plantejar alhora la inevitabilitat de S'Estalella, o de fomentar increments del consum d'aigua i després promoure el saqueig dels recursos hídrics de la Serra, el Raiguer i el Pla).

No cal entrar en els estudis realitzats sobre les incineracions de RSU a altres països europeus. La llista d'elements tòxics que s'escampen a l'atmosfera és inquietant. I això que Son Reus es troba ben a prop de la major concentració urbana de Mallorca. El fum de les incineradores -malgrat els filtres- és molt àcid, a causa en part dels plàstics tipus PVC, i es generen volums de cendres tòxiques perilloses equivalent al 20-25% dels residus eliminats. La incineració no soluciona el problema de l'eliminació dels RSU, sinó que el redueix quantitativament i l'augmenta qualitativament.

No suposa tampoc un sistema eficaç de generació d'energia (el reciclatge d'un quilo de paper produeix un estalvi energètic quatre vegades superior al de la seva incineració).

— CIAL. —

— PUG C.B. —

—INSTAL·LACIONS SANITÀRIES—

C/. NOU, 37 - Tel. 83 82 99 SANT LLORENÇ

Qualsevol alternativa de futur s'hauria de basar en un Pla de reducció dels RSU a Mallorca. La millor manera de reduir el volum de residus és el foment del reciclat. Ja hem dit, però, que la reducció del volum de residus xocarà amb els interessos de GESA i del CIM (PSOE i PP). El reciclatge pot permetre conservar els recursos naturals, reduir la contaminació i estalviar energia. Vidre, cartró, paper, mobles vells, electrodomèstics usats, el ferro altres metalls, fins i tot els plàstics, poden ésser reciclats reutilitzats.

Separar materials reciclables, compostables i la resta (llevat dels tòxics), és la millor manera de facilitar el reciclatge de cada material. La solució més eficaç és la separació dels materials útils per part dels consumidors. A Europa s'està estenent el sistema de bosses o contenidors de distints colors (per a materials reciclables, per a residus orgànics i per a la resta), amb un bon èxit.

La materia orgànica, en un context de recollida selectiva i reciclatge, pot donar un compost de qualitat ben profitós. Les inversions seran més baixes, i s'obteniran guanys ecològics i socials de primer ordre.

La pròpia societat mallorquina passarà per damunt els projectes contaminadors de GESA i el CIM. Les mesures legals induïdes des de la C.E. i l'Estat espanyol entraran forçadament en contradicció amb el projecte de la incineració. Perquè aquest projecte no pot coexistir amb mesures que incentivin el reciclatge i la recollida selectiva. La lògica de la raó s'haurà d'acabar imposant. Per molt que vulguin els incineradors, la consciència ecològica, el mateix sentit comú de la gent mallorquina, acabarà per deixar a un racó les xemeneies de fums tòxics de les incineradores.

Mateu Morro i Marcé
Secretari General del
PSM-Nacionalistes de Mallorca

La llum de Nadal

Tom Dooley fou un metge nordamericà que morí fa poc, quan tenia 34 anys. Els millors de la seva vida els havia gaudit a Vietnam i Laos cu-rant malalts i instruint personal sanitari. Fou tan famós que en una enquesta quedà entre els deu homes més populars, per davant de Frank Sinatra. A un dels nadals que passà a la jungla, algú li demanà un missatge que seria transmès per ràdio. Però al nord de Laos les comunicacions eren difícils. Tom calculà que sols a darreries de gener el seu escrit arribaria a l'emissora. Un missatge de Nadal a finals de gener? No importava, perquè el missatge de Tom Dooley començava així:

"Nadal no sols és el 25 de desembre, Nadal és qualsevol dia en què un home s'apropa a un altre per anomenar-lo germà i tractar-lo com a tal".

A la gran majoria de nosaltres ens manca descobrir el vertader sentit del Nadal i preparar-nos per a celebrar-lo cristianament.

El Nadal començà essent pagà. Per ordre de l'emperador romà Aurelià, se celebrava, a tot l'imperi romà, el 25 de desembre, la festa del "Naixement del Sol Invencible", amb gran alegria popular. L'home primitiu ado-rava el sol, i veient que els dies s'acurçaven al llarg de la tardor, temia que l'astre de la llum baixàs de tal manera que fos vençut per les tenebres de la nit. Però no; en aquests dies de l'any, arribant el solstici d'hivern, de bell nou el sol tornava ressorgir majestuós i invencible. Poc a poc va creixent en força, llum i ca-lor: és la festa de la llum i del color.

Al segle IV, els cristians canviaren el sentit original de la festa pagana, i aprofitaren la seva gran popularitat per a celebrar, aquest

mateix dia, el naixement de Jesús. Perquè veien en Ell la llum que els orientava, perquè el seu naixement significa el clarejar d'un món nou, perquè Jesús havia vençut la mort entregant la seva vida i rebent de Déu, com a resposta, la lluminosa alegria de la resurrecció.

No sabem si Jesús va néixer en els mesos d'hivern o d'estiu, ni molt manco un 25 de desembre. No hi ha documents que ho testimonien. El 25 de desembre és una data simbòlica més que un aniversari del naixement de Jesús. Celebrem el fet salvador del començament de la vida del Fill de Déu entre nosaltres. Amb Jesucrist neix un home nou: l'home que aconsegueix la pau, que es fa esperança viva, que domina el món amb el treball, que s'allibera de tot esclavatge, que estima fins i tot els enemics, que sap que Déu és el seu Pare...

Amb Jesucrist neix un món nou: en revolució contra tota opressió, en enfrontament contra tot lo vell, d'alliberació de tot pecat.

Avui, el Nadal es torna pagà. Ningú no té por pel que li pugui passar al sol. Pocs temen l'esclavatge del mal, del pecat. La majoria sospira per la seva campanya de vendes, la seva loteria, la borsa, els presents de Nadal, els regals, les felicitacions, les vacances, els menjars especials... i per res més.

Manca el prendre consciència que en el món hi ha moltes persones, inclús no molt enfora de nosaltres, per les quals aquests dies no són de pau, ni d'alegria, ni de festa, ni d'unió. Manquen la motivació i els gests de companyerisme, d'amor, de compartir, de sacrifici, d'esperança... El Nadal ha tornat a ésser pagà.

Josep Cerdà Tomàs
Seminarista

Ca'n Xesc

Estació pluviomètrica B-480
Sant Llorenç

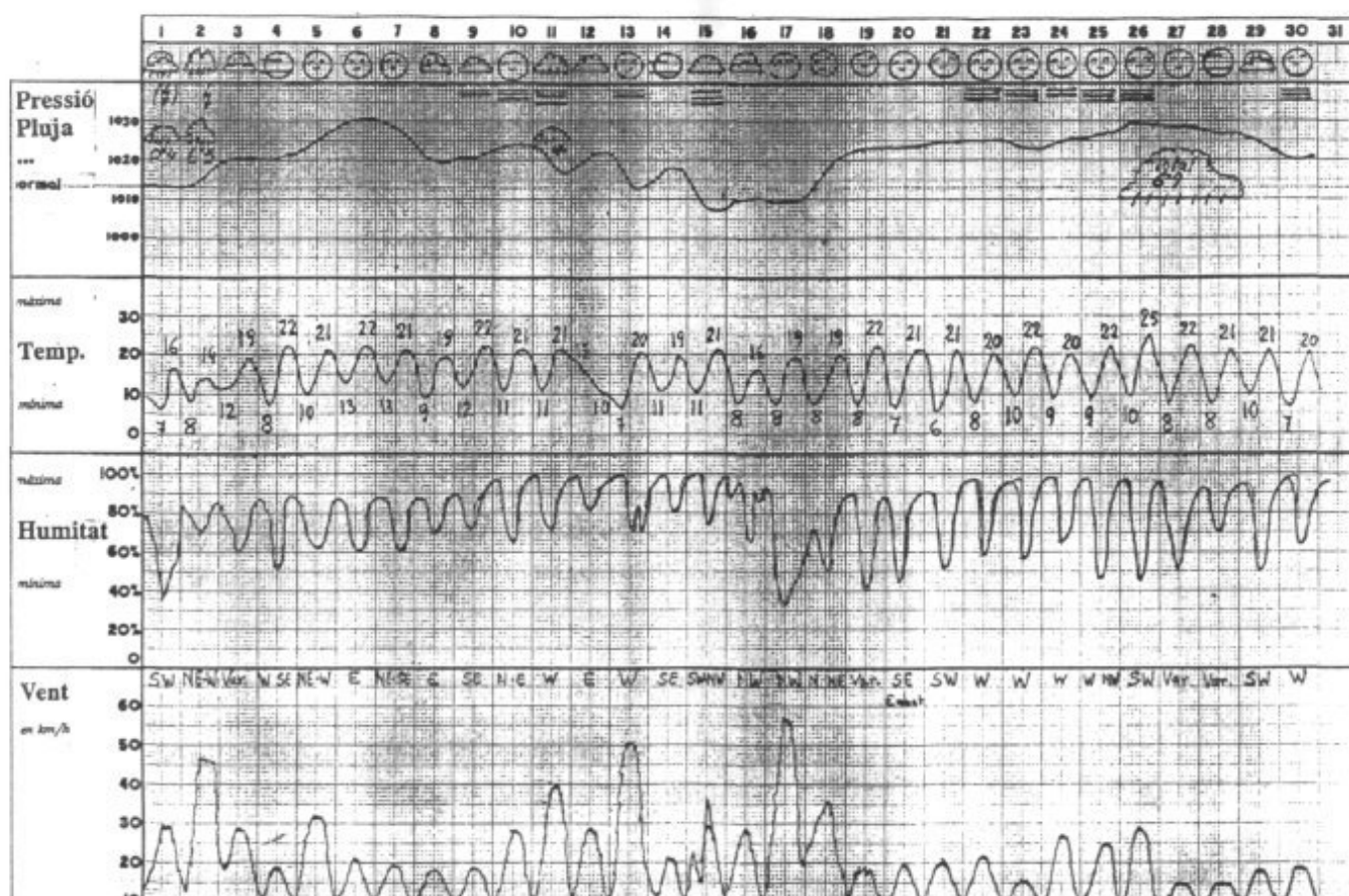
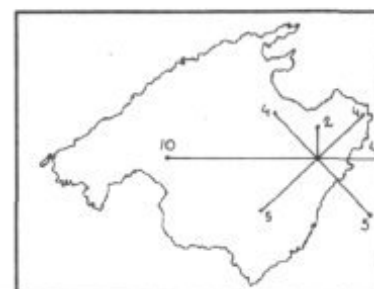
Resum comparatiu del mes de novembre

	1991	1992
Temperatura màxima	24'5	25
Temperatura mínima	2'5	6
Temperatura mitja	13	14'7
Temp. màx. mitja	18'2	20'2
Temp. mín. mitja	8	9'2
Boires	2	11
Tempestes	2	2
Calamarsa	-	-
Pluja (l/m2)	47'5	6'9
Dies de cel serè	9	17
Dies de cel nuvolat	13	8
Dies de cel cobert	8	15
Gelades	-	-
Pols d'Àfrica	-	-
Velocitat del vent	64 NW	57

Pluja en el terme

Ses Planes (Ca'n Toni)	16'9
Son Vives (Ca'n Pedro)	10
Son Roca	9
Sa Fontpella	12'5
Sant Llorenç (Ca'n Xesc)	6'9

Des d'on ha bufat el vent

Molts d'anys i que l'any que ve plougui per l'abril i un poc a l'estiu, faci vent en temps de batre, que les gelades no cremin els ulls nous, que els torrents no es desbordin i que faci fred quan toca. Si convé.

Onofre Soler "Socies"

Aquests dies de desembre ha mort el qui fou el nostre millor informador dels esdeveniments dels anys trenta, n'Onofre Soler *Socies*. La seva privilegiada memòria i el seu caràcter obert i sempre disposat a col·laborar amb tot quant li proposàssim, han estat fonamentals per poder-nos fer una idea de l'ambient que es respirava a Sant Llorenç durant la República. Si per totes les èpoques de la nostra història recent haguéssim pogut comptar amb persones com ell, és ben segur que comprendríem millor el rerefons de les actuacions dels polítics locals.

Onofre Soler fou elegit batle de Sant Llorenç en representació dels Republicans de Centre pel novembre de 1931, quan els membres d'Esquerra Republicana denunciaren que en Joan de Ses Planes tenia un contracte amb l'Ajuntament i, per tant, no podia ocupar el càrrec de batle i hagué de dimitir. S'hi va mantenir fins al 16 de març de 1936, data en què fou destituït pel Governador.

Durant els quasi quatre anys i mig que va dirigir l'Ajuntament -pràcticament tot el temps que la República no va estar en guerra- li va tocar cuidar-se'n de molts d'aspectes polèmics i delicats de la vila, com és ara la relació del rector *Teco* amb Esquerra Republicana. Recordem que durant aquest temps els membres més radicals feren el rector de bulto, embrutaren de merda les parets de la rectoria i, pel febrer de 1936, l'expulsaren del poble.

Però això no era obstacle perquè el poble seguís endavant, i en aquest sentit també fou durant la seva època com a batle quan es compraren els solars per fer-hi les escoles actuals de Sant Llorenç (que no serien inaugurades fins el juliol de 1961), i es començaren les de Son Carrió (agost de 1932), demostrant així l'interès de la República per l'educació; quan Miquel Santandreu ocupà la plaça d'apotecari (abril de 1932) i Joana Lull *Galina* la de comare (desembre de 1934); quan s'inaugurà el camp de futbol de *Sa Cova* i s'aprovaren els plans del taulado, que tanta coa està duent el seu esbucament. També s'esdevingué durant el seu mandat la conversió de la vicaria de Son Carrió en Parròquia (desembre de 1934) i Martí Rosselló, aleshores vicari, en fou el primer rector. I la creació de dues institucions locals: el Centre Popular (abril de 1932) i la Juventut Catòlica (febrer de 1936). És a dir, un dels períodes més actius i polèmics d'aquest segle.

La seva fama de persona honrada i equànime va fer que fos nomenat jutge de pau de la vila, càrrec que exercí des del gener de 1942 fins al març de 1946.

Poc temps després d'esser elegit batle municipalitzà la banda de música: l'Ajuntament els pagava dues-centes pessetes cada any amb la condició que havien de sortir a totes les festes de l'Església i de l'Ajuntament, a més de tocar enmig de la plaça totes les vetllades dels diumenges d'estiu.

Gran apassionat per la lectura i la música, fou una de les peces fonamentals de la banda, ja que, a més de tocar l'instrument, la dirigí diverses vegades i actuà de secretari durant més de deu anys.

En fi, ens ha deixat una persona culta, oberta, participativa, que ja

forma part de la història de Sant Llorenç i de la qual sempre en guardarem un bon record.

Josep Cortès

Telèfons

Ajuntament	56 90 03
	56 92 00
Polícia municipal	56 94 11
Polícia nacional	55 00 44
Guàrdia Civil	56 70 20
Casa de Cultura	56 90 83
Unitat Sanitària	56 95 97
P.A.C. Son Servera	56 71 68
Ambul. de Manacor	55 42 02
Son Dureta	28 91 00
Escola	56 94 83
Bombers	55 00 80
C. Roja (ambulància)	20 01 02
Jutge	56 90 46
	56 95 53
S.M.O.E.	56 95 49
Ca Ses Monges	56 90 83
Funerària	52 60 53
GESA	55 41 11
Grua	55 03 44
Taxis Cala Millor	58 56 07

MOTS CREUATS

Horitzontals: 1.-Femella del colom. Dret d'una desena part i, per extensió, d'una fracció variable de collita, que es pagava a l'església o al rei i altres senyors. 2.-Que té forma d'ou. Dit de la cosa contra la qual es comet una acció damnososa. 3.-Que gaudeix de bona salut. Substància cristal·lina amargant que ocorre en les fulles del grévol. 4.-Sigles comercials. Temps que dura la claror del sol o interval entre una nit i la següent. Solució espessa, més o menys viscosa, de sucre en aigua, a la qual ordinàriament s'afegeix suc de fruites. 5.-Símbol del iode. Al rev., conjunció. Herba-col. Res. 6.-La primera. Mamífer solípede. Presentar, oferir, al·legar. 7.-Frau, engany. Molt bé. Nota musical. 8.-Mena d'obi per a rentar minerals. Nom de lletra. Un romà. 9.-Símbol de l'americà. Acció de calar les xarxes. Nom de lletra. 10.-Entre els turcs el qui exerceix un comandament. Cinquanta. Àpat que féu Jesús amb els seus deixebles la vigília de la Passió. 11.-Anar carregat amb alguna cosa. Ball. 12.-Que raona. La primera.

Verticals: 1.-El contingut d'un cosí. Al rev., aliment. 2.-Oblong i curvilini. Condició d'ombrívol. 3.-Pronom. Trau sobreposat, cosit a la vora d'un vestit. 4.-Ordre de reptils que compren les serpents. Cent. Grau d'elevació d'un sò. 5.-El qui té al seu càrrec un molí. Símbol del carboni.

Pronom feble. 6.-Cançó feta sobre paraules, esp. melodia, amb el seu acompanyament, per a ésser cantada per una sola veu, en òperes, ofertoris, etc. Vocal. Nom de lletra. Déu egipci. 7.-Mil cent. Pel que surt a la pell del crani del l'home. Cinc-cents. 8.-Qualitat de deixat. Nota musical. 9.-La segona. Vara de Jessè. Símbol del sofre. De preu molt elevat. 10.-Llardó. Pronom. 11.-Un altre pronom. Al rev., crit de dolor. Nansa. 12.-És l'acusatiu-datiu del pronom reflexiu de tercera persona. Torbament de l'ànim davant un perill real o imaginari. Un. Dues de ben iguals.

Solucions

Horitzontals: 1.-Coloma. Delme. 2.-Oviforme. Les. 3.-Sa. Illicina. 4.-SL. Dia. Xarop. 5.-I. In. Card. O. 6.-A. Ase. Adduir. 7.-Dol. Rebé. Fa. 8.-Àbac. Essa. I. 9.-Am. Cala. A. 10.-Aga. L. Cena. 11.-Portar. Dansa. 12.-Raonador. A.

Verticals: 1.-Cossiada. Ap. 2.-Oval. Obagor. 3.-Li. Alamara. 4.-Ofidis. C. Tó. 5.-Moliner. C. Anf. 6.-Ària. E. A. Ra. 7.-MC. Cabell. D. 8.-Deixadesa. Do. 9.-E. Nard. S. Car. 10.-Llardufa. en. 11.-Me. Ia. Ansa. 12.-Es Por. I. AA.

BROU DE LLETRES

C A B A I N O T N A P
D D C E F K L G H I C
O L K H G L E F J A D
P M D M I J B M E C E
A P O Q A S A A D S F
B R D A R R S B C E G
R O Z D I X I T T C H
R A N I L A T A C N I
T R P L R N S I B A K
D A Q A T A A N C R L
O B S G R O C A D F O
L R O R B J E D F G D
M A A A I N O R E J R
N B H M I J K L D R S

Espolsau-vos bé els ulls, que dins aquest brou de lletres hi trobareu deu noms de dona.

Solució: Maria, Catalina, Francesca, Margalida, Aina, Isabel, Jerònia, Joana, Antònia i Bàrbara.

Demografia

DEFUNCIONS

N'Onofre Soler Riera, viudo, morí a Sant Llorenç dia primer de desembre, tenia 91 anys. Descansi en pau.

N'Antoni Nadal Amer, casat, va morir a Sant Llorenç dia 3, tenia 82 anys. Al Cel el vegem.

N'Antoni Montserrat Pascual Pascual, casat, va morir dia 8 a Son Carrió, tenia 38 anys. Al Cel sia.

Na Isabel Riera Alcover, viuda, va morir dia 17 a Sant Llorenç, tenia 72 anys. Al Cel la vegem.

MATRIMONIS

N'Andreu Nadal Fons i N'Antònia Servera Brunet, es casaren dia 21 de novembre a Sant Llorenç. Que tot els sigui enhorabona.

Miquel Santandreu Sastre i Antònia Garcia Sancho, feren l'esclafit dia 5 de desembre a Sant Llorenç. Salut!

A Sant Llorenç es casaren dia 12 en Domingo Martín De Arriba i na Isabel Puigròs Brunet. Enhorabona!

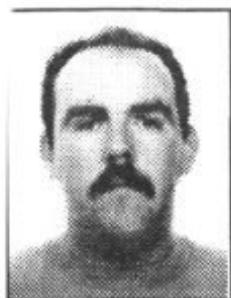
Dia 27 i a Sant Llorenç es varen casar en Joan Fullana Mas i na Maria Antònia Brunet Esteva. Salut!.

RESUM DE 1992

Segons consta en els llibres del Registre Civil de Sant Llorenç, a dia 30 de desembre de 1992, aquestes han estat les dades demogràfiques:

Hi ha hagut 41 defuncions (16 dones, 18 homes i 7 estrangers). S'han celebrat 28 matrimonis (13 civils i 15 canònics). Han nascut 37 infants (19 nines i 18 nins).

Maria Galmés

En acabar l'any 1992 es compleix el primer terç de la lliga de bàsquet a totes les categories, i en el que es refereix als equips de Son Carrió podem assegurar que en general les coses estan sortint bastant bé.

Els equips masculins -seniors i cadets- estan resolent la majoria dels darrers partits amb victòries. Quant a l'equip senior femení, encara que només ha aconseguit un triomf, està demostrant amb el seu joc una millorança que augura un futur esperançador. Aquest fet ha produït una major assistència d'espectadors als partits, i sobretot una major motivació per part dels esportistes i tècnics de cara al que resta de temporada.

Equip senior

Resultats:

Son Carrió 24	Imeqba Esporles 42
Son Carrió 77	Pla de na Tesa 70
Campanet 64	Son Carrió 41
Son Carrió 53	A. Femenias 46
Son Carrió 48	Joan Capó 38

Línia clarament ascendent de l'equip de Pere Nebot, que ha guanyat tres dels quatre darrers partits jugats, exhibint un bon joc, sobretot en defensa. Aquest equip sol alternar la defensa individual amb la de zona 2-3, i algunes vegades zona 3-2.

En general podem dir que als tres tipus de defensa s'hi nota la mà del seu entrenador, que sempre ha estat partidari de defensar fort per a guanyar els partits. En atac, tot i que es juga en equip, hem de destacar l'eficàcia anotadora dels alers Gaspar Mesquida i Jaume Febrer.

Senior Femení

Resultats:

Colonya 39	Son Carrió 30
Son Carrió 40	Artà 55
Son Carrió 56	Campanet 44!!
Santa Mònica 73	Son Carrió 43

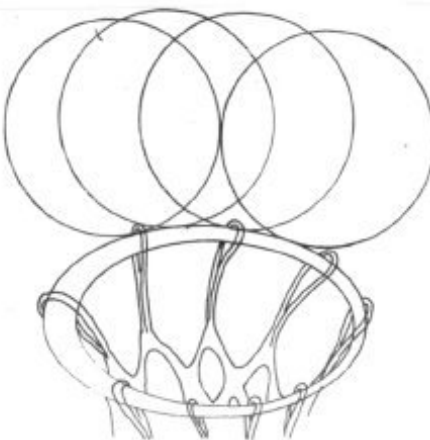
La victòria aconseguida al penúltim partit ha fet que l'equip cregués més en les seves possibilitats, i de forma involuntària ha fet pujar molt el joc d'unes jugadores que ja saben el què és la victòria. Aquest esmentat triomf farà, doncs, que gràcies a la confiança obtinguda l'equip femení vagi, talment com el masculí, guanyant més partits.

Cadets masculí

Resultats:

Ramon Llull 34	Son Carrió 56
Son Carrió 47	Artà 42
Perles Manacor 68	Son Carrió 38
Son Carrió 39	Hispania 59
Rotlet Molinar 50	Son Carrió 53

Bona actuació, fins ara, de l'equip cadet a la lliga. Després d'un començament un poc irregular, amb tres derrotes consecutives, l'equip s'ha refet i ha anat sumant victòries. També ha sofert algunes derrotes, com és normal, però aquestes s'han produït malgrat jugar partits acceptables, com el disputat contra l'Hispania a Son Carrió. L'equip ciutadà arribava creient que el partit no

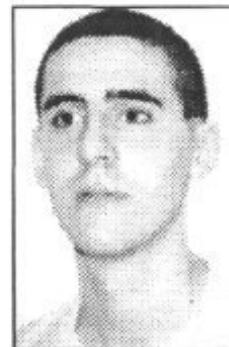
tendria color i que se'n duria la victòria sense baixar de l'autocar, ja que a la pre-temporada ens havien guanyat de més de 60 punts, però les coses canviaren i fins al minut 30 el partit va mantenir la incertesa en el marcador. Al final, els 20 punts d'avantatge no feien justícia al que havíem vist sobre el terreny de joc.

Per tant, cal aplaudir a aquests joves jugadors, que no havien competit mai a una lliga federada i que ho estan fent molt bé. Tot i això, encara necessiten aprendre algunes coses, sobretot en atac.

En resum, bones perspectives de futur del bàsquet a Son Carrió.

Antoni Aulí

Poesia

TRADUCCIÓ D'UN POEMA DE HEINRICH HEINE (1797-1856)

QUADRE DE SOMNIS

Somiava altre temps en salvatges amors
En tos xamosos rinxols, en murtres i resedes,
En la dolçor d'uns llavis amb veus de sèver fetes,
Melodies ombrívoles, ombrívoles cançons.

D'adés morts i dispersos, aquests fills de Morfeu,
La meua visió finí, més enyorada,
Quin fervó' incandescent!, només per mi estimada,
Hores passava jo, en va honorant Orfeu.

Restà, abandonat cant!, dispers ara també,
La imatge del somni cerca, a mi adés finida,
I envia'm dos bons mots, trobada l'escondida-
A la frescor de l'ombra on pos un fresc alè.

Pere Galmés Riera

Evolució urbanística a Sant Llorenç

El diumenge dia 27 de desembre es va recomençar de bell nou el cicle de conferències sobre el Centenari de la independència municipal de Sant Llorenç, aquesta vegada a càrrec de l'arquitecte llorenç Jaume Salas.

En Jaume va parlar del creixement que havien tingut els nuclis urbans en els dos darrers segles, amb plànols que assenyalaven perfectament com nasqueren Sant Llorenç i Son Carrió i com han anat evolucionant al llarg del temps. També explicà el procés de canvi que ha tingut la casa llorençina tradicional, és a dir, la que l'arquitecte no hi ha posat les mans, i donà un repàs als edificis més representatius dels pobles -les esglésies, les estacions, ca Ses Monges, l'Escola Nova i la rectoria-.

Fou la seva la conferència més ideològica de les que s'han fet, ja que va culpar els polítics de tots els temps (acusació que comparteix tot el qui estigui mínimament informat) del desgavell urbanístic de les quatre zones

urbanes -interior i costa- de què disposa el nostre terme municipal. No és que ell estigui en contra de les estructures modernes, ans al contrari, n'és partidari, sinó de l'exagerada volumetria que es permet. Com és de suposar, aquesta opinió no va caure bé a alguns polítics locals, poc avesats a

que es qüestionari la seva labor al front de l'Ajuntament, i no m'estic referint al president de la comissió d'urbanisme Mateu Puigròs, que sembla encaixar millor les crítiques.

Va esser la conferència que més públic congregà, ja que el assistents superaren d'un bon tros el centenar.

Lectura de poemes

Després de dues anul·lacions, una per qüestió de dates i l'altre per la manca de llum, el dia 29 de desembre es va poder dur a terme la lectura dels poemes que havien proporcionat al llorenç Jaume Galmés el premi *Salvador Espriu* per a menors de 25 anys, amb l'aplec que titulà *Nàufrag en el temps*.

Pere Galmés, el germà de l'autor, fou el qui llegí alguns dels poemes del premi, i també la presentació que havia escrit Pere Santandreu, a qui li havia estat impossible assistir a la lectura.

L'acte va estar molt bé, tot i esser una mica curt, ja que en uns vint minuts quedà enllestit. Per la primavera d'enguany, quan el llibre surti al carrer, tindrem ocasió d'assaborir amb

més deteniment els poemes.

El públic gairebé omplia la sala, i

sembla que s'ho va passar bé.

Josep Cortès